

VIRKEMIDDELPROGRAM –

PRIORITERING AV TRØNDELAG FYLKESKOMMUNES REGIONALE UTVIKLINGSMIDLER GJENNOM STRATEGI FOR INNOVASJON OG VERDISKAPING I TRØNDELAG

Dokumentet er vedtatt av Hovedutvalg for næring i Trøndelag fylkeskommune (TRFK), sak 8/18, den 13.02.2018. Gjelder fra og med 1.1.2018. Dokumentet er publisert på www.trondelagfylke.no.

Dokumentets inndeling:

1. Innledning

2. Overordna føringer

- 1) Nasjonale føringer – Statsbudsjettet
- 2) Regionale føringer – Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag

3. Om de regionale utviklingsmidlene

- 1) Statsbudsjettets programkategori 13.50
- 2) Fylkeskommunens utviklingsmidler fra eget budsjett
- 3) Landbruksdepartementets RK-midler
- 4) Norges Forskningsråd (FORREGION)

4. Fylkeskommunens prioriteringer for 2018

- 1) Flerårige satsinger og forpliktelser
- 2) Satsinger der fylkeskommunen er hovedansvarlig
- 3) Regionale utviklingsmidler som forvaltes av andre

5. Fylkeskommunens tilskuddsordning for regional utvikling - retningslinjer

6. Mål- og resultatstyring

1. INNLEDNING

Dette dokumentet omhandler forvaltningen av fylkeskommunens økonomiske virkemidler for regional utvikling, heretter kalt regionale utviklingsmidler. Følgende virkemidler inngår:

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), statsbudsjettets programkategori 13.50, inkludert Interreg og omstilling
- Fylkeskommunens egne utviklingsmidler
- Landbruksdepartementet (RK-midler)
- Norges Forskningsråd (DistriktForsk)

2. OVERORDNA FØRINGER

Nasjonale og regionale føringer legger til sammen grunnlaget for prioriteringer av de samlede regionale utviklingsmidlene som fylkeskommunen disponerer.

2.1. Nasjonale føringer - Statsbudsjettet

Den største andelen av de regionale utviklingsmidlene kommer fra statsbudsjettets programkategori 13.50, overført til fylkeskommunen fra KMD. Det vises til departementets forskrift og tildelingsbrev, med følgende målstruktur for midlene:

Hovedmål	Delmål
1. Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene	1.1. Et verdiskapende næringsliv i områder med spredt bosetting og store avstander 1.2. Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn i områder med særlige distriktsutfordringer 1.3. Tilgang til grunnleggende private tjenester i områder med få innbyggere
2. Omstillingsdyktige regioner	2.1. Velfungerende næringsmiljø og tilgang til relevant kompetanse 2.2. Økonomisk vekst og samarbeid i byregioner og over landegrensene 2.3. Nye arbeidsplasser i områder som er rammet av vesentlig reduksjon i sysselsettingen

Målet for regjeringens regional- og distriktspolitikk er regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner i hele landet. Det er innført et tydeligere skille mellom regionalpolitikken og distriktspolitikken. Regionalpolitikken skal legge til rette for vekst og utvikling i hele Norge ved at ulike deler av landet kan få mest mulig ut av potensialet sitt. Distriktspolitikken skal i tillegg jevne ut forskjeller mellom områder (også internt i regionene) ved å kompensere for ulemper ved geografisk plassering, slik som reiseavstand og små markeder.

2.2. Regionale føringer - Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag

De regionale utviklingsmidlene skal bidra til å oppfylle Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag. Strategien ble vedtatt av Fylkestinget i Trøndelag 14.12.2017 og følges opp gjennom toårige handlingsprogram. Her gjengis strategiens mål og satsingsområder:

3. OM DE REGIONALE UTVIKLINGSMIDLENE

Samlet **totalramme** for hele virkemiddelprogrammet i 2018 er **kr 169 991 000**. Nedenfor følger en oversikt over hvilke finansieringskilder som inngår.

3.1. Statsbudsjettets programkategori 13.50 (KMD)

I departementets målstruktur har hvert delmål en tilhørende budsjettpost og et øremerket beløp. Bevilgningen til TRFK er fordelt i henhold til målstrukturen på følgende budsjettposter:

Delmål	Post	Benevnelse	Beløp 2018
1.1 Distriktsmål	550.62	Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	55,27 mill.
1.2	550.64	Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn	19,28 mill.
2.1 Regionalmål	553.60	Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og tilgang til kompetanse	14,00 mill.
2.2	553.63	Grenseregionale interregprogram	8,88 mill.
2.3	553.65	Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	3,00 mill.
Sum			100,43 mill.

Samla tildeling for 2018 er kr 100,43 mill., en reduksjon på kr 32,7 mill. fra 2017.

Fylkeskommunen kan omdisponere innenfor hovedmålområdene, dvs. mellom kap. 550, post 62 og post 64, og mellom kap. 553, post 60, post 63 og 65.

Gjennom tildelingen forutsetter departementet at fylkeskommunen skal følge opp bedriftsutvikling gjennom Innovasjon Norge, Interreg og omstillingsområder. I tillegg vil det bli benyttet kr 6 mill. som årets avsetning av tidligere overført kr 30 mill. fra KMD til omstilling i Lierne. Beløpet fra KMD ble bevilget som et engangsbeløp for hele omstillingsperioden.

3.2. Fylkeskommunens utviklingsmidler fra eget budsjett

Finansieringskildene som inngår her er ulike typer renter, avkastning, konsesjonskraftmidler, fondsmidler og ubenyttede/inndratte midler fra tidligere gitte tilsagn. Disse midlene kan i utgangspunktet brukes noe friere enn midlene fra KMD, men de skal i hovedsak følge samme forvaltningspraksis. Fylkeskommunenes tidligere praksis har vært at disse midlene har vært brukt til formål som regionalt er vurdert som viktige, men som likevel ikke har oppfylt alle krav i KMDs retningslinjer. Dette kan eksempelvis være i forhold til geografi og varighet (maks 5 år), og prosjekter i sentrale strøk utenfor det distriktpolitiske virkeområdet. EØS-regelverket må uansett følges.

Samlede *fylkeskommunale* utviklingsmidler stilt til disposisjon i 2018 er **kr 56 261 000**.

3.3. Landbruksdepartementet (RK-midler)

Det overordnede målet med ordningen er å bidra til Rekruttering og Kompetanseheving av næringsutøvere som kan ivareta og styrke verdiskapingen i landbruket regionalt. Prioriterte områder for ordningen:

- Tiltak som bidrar til å styrke rekrutteringen til landbruks- og gartnerutdanningen og til høyere utdanning i landbruksfag.
- Tilskudd til kompetansehevende tiltak og støtte til etter- og videreutdanning for næringsutøvere i landbruket.

Rammen for 2018 er **kr 2 198 000**.

3.4 Norges Forskningsråd - FORREGION

FORREGION er Forskningsrådets nye regionsatsing og erstatter VRI-programmet (2008-2016). FORREGION skal bidra til å øke verdiskaping, konkurransekraft og omstillingsevne i

næringslivet, og det er hver regions unike muligheter og utfordringer som ligger til grunn. FORREGION har tre hovedelementer:

- Mobiliseringsprosjekter, der fylkeskommunene og Forskningsrådet samarbeider om mobilisering av næringslivet til forskningsbasert innovasjon
- Kapasitetsløft, der FoU-institusjoner samarbeider med næringslivet og fylkeskommunene for å styrke kompetanse- og forskningstilbudet for næringslivet
- Kunnskap og dialog, der Forskningsrådet og regionale utviklingsaktører utvikler den strategiske dialogen om regionalt arbeid med forskningsbasert innovasjon

Fylkeskommunen er hovedansvarlig for Mobiliseringsprosjektet og Trøndelag fylkeskommune tilføres årlig kr 5.1 mill. fra Forskningsrådet til denne satsingen. (se også kap. 4.2 om DistriktForsk)

4. FYLKESKOMMUNENS PRIORITERINGER I 2018

4.1. Flerårige satsinger og forpliktelser

Fylkeskommunen finansierer en del flerårige satsinger og aktører som arbeider med regional nærings- og samfunnsutvikling. Disse satsingene/aktørene ses ikke på som drift, men som utviklingsarbeid fordi de:

- er sentrale i gjennomføringen av det regionale utviklingsarbeidet og viktige aktører for fylkeskommunen for at vi skal lykkes
- er viktige for kontinuitet, langsiktighet og kompetansebygging
- utfører oppgaver på tvers av bedrifter/sektorer/kommuner
- jobber på vegne av et partnerskap
- er sentrale i operasjonaliseringen av Trøndelagssamarbeidet.

Disse satsingene binder opp deler av de regionale utviklingsmidlene og er omtalt i dette kapitlet.

Medlemskap og kontingenter

Medlemskap og kontingenter innenfor næringsområdet dekkes over fylkeskommunens ordinære budsjett (ikke regionale utviklingsmidler). Eksempler på dette er årlig bidrag til Naboer AB, Trøndelags Europakontor og deltagelse på faste arrangement som AquaNor og NorFishing.

Innovasjonsselskapene

Fylkeskommunene har hatt ulik praksis for finansiering av innovasjonsselskaper, næringshager og inkubatorer. Fra 2016 overtok SIVA finansieringsansvar for all programaktivitet, inkludert fylkeskommunenes tidligere andel. SIVA finansierer 75% av totalbudsjett mens resterende 25% skal dekkes av bedriftene. Det er ulike finansieringsmodeller for hhv. inkubatorene og næringshagene. Inkubatorene har 4 nivåer for tilskuddsbeløp og næringshagene 3. Det er vurderinger basert på kriterier for måloppnåelse og potensial som avgjør hvilket nivå selskapene er plassert i. De to programmene har ulike tilskuddssatser og det er høyere beløp i inkubasjonsprogrammet.

Inkubasjonsmiljø	Sum fra SIVA
NIVÅ 2	
Proneo, Verdal	3 000 000
NIVÅ 3	
T:lab, Steinkjer	2 000 000
*NTNU Accel, Trondheim	2 000 000
Sum finansiering SIVA	7 000 000

*NTNU er hovedeier i NTNU Accel og selskapet har ikke hatt finansiering fra fylkeskommunene. Det er heller ikke tatt høyde for dette videre fremover, men NTNU Accel er tatt med i oversikten fordi de er med i SIVAs inkubatorprogram.

Næringshagemiljø	Sum fra SIVA
NIVÅ 1	
Namdalshagen	2 250 000
Rørosregionen Næringshage	2 250 000
NIVÅ 2	
Næringshagen i Orkdalsregionen	1 650 000
Nasjonalparken Næringshage	1 650 000
Tindved Kulturhage	1 650 000
NIVÅ 3	
Fosen Innovasjon	800 000
Sum finansiering SIVA	10 250 000

Finansieringen skal ifølge SIVA være tilstrekkelig til å dekke selskapenes programaktivitet.

Næringshageprogrammet skal være et virkemiddel for fylkeskommunene og bidra til å styrke fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør. Fylkeskommunenes erfaring tilsier at det er hensiktsmessig å samarbeide med næringshagene også utover programaktivitetene for å løse ulike regionale utviklingsoppgaver som er viktige for å styrke verdiskapingen i bedriftene. Dette kan være oppgaver for bedriftsutvikling innen områdene kompetanse/arbeidskraft, «grønn» omstilling, mobiliseringsarbeid for FoU utover midlene fra DistriktForsk, lokal/regional tilrettelegging for ulike initiativ fra fylkeskommunen som krever mobilisering av næringslivet, medvirkning i EU-prosjekt der fylkeskommunen er partner og lignende. Denne type oppgaver har næringshagene vanskelig for å finansiere selv.

Begge fylkeskommunene har hatt en reduksjon i tilskuddsbeløp siste år med begrunnelse i at SIVA har overtatt finansiering av programaktiviteten.

Trøndelag fylkeskommune ønsker en harmonisering og foreslår kr 200 000 som årlig tilskuddsnivå for alle selskapene for å løse regionale utviklingsoppgaver *utover* selve programaktiviteten. Noen av selskapene vil trolig ha behov for å justere aktiviteten som følge av stor reduksjon i tilskuddsmidlene, og det foreslås derfor en trinnvis nedtrapping for inkubatorene som vist nedenfor.

Miljø	Program	FK-finansiering	Forslag 2018	Anslag 2019
		2017		
Proneo	Inkubator	1 500 000	500 000	200 000
T:lab	Inkubator	1 000 000	500 000	200 000
NTNU Accel	Inkubator	0	0	0
Namdalshagen	Næringshage	500 000	200 000	200 000
Rørosregionen	Næringshage	150 000	200 000	200 000
Næringshagen i	Næringshage	150 000	200 000	200 000
Nasjonalparken	Næringshage	150 000	200 000	200 000
Tindved Kulturhage	Næringshage	400 000	200 000	200 000
Fosen Innovasjon	Næringshage	300 000	200 000	200 000
Sum finansiering		4 150 000	2 200 000	1 600 000

Modellen bør vurderes etter en tid for å evaluere effekter og konsekvenser.

Trøndelag Reiseliv AS

Fylkeskommunene har gjennom årlige bevilgninger til profilerende reiselivsmarkedsføring av Trøndelag og vertskap/informasjon tatt ansvar for deler av de markedsrettede fellesoppgavene i reiselivet. Dette er en viktig grunnlagsinvestering for regional reiselivsutvikling. Hittil har oppgavene vært utført av Trøndelag Reiseliv AS. Hovedutvalg for næring i Trøndelag fylkeskommune har i sak 6/17 vedtatt at for perioden 2018-2021 skal arbeidet organiseres som en innovativ anskaffelse, og utvalget bevilget **kr 8,5 mill.** for perioden 1.7.2018 til 30.6.2019.

Oi Trøndersk Mat og Drikke AS

Trøndelag, med grønn og blå sektor, er en stor og mangfoldig matregion. Det er over tid lagt ned en stor innsats som har bidratt til at markedet for lokal mat er i vekst, og at regionen har tatt en nasjonal posisjon på området. Utviklingspotensialet vurderes fortsatt som stort, og i det videre arbeidet med utvikling av matsatsinga har regionen fortsatt behov for en aktør som kan jobbe målrettet med profilering og utvikling av trøndersk mat og drikke.

Satsingen er flerårig, og i tråd med fylkeskommunens tidligere vedtatte prioriteringer. Bevilgningen videreføres på samme nivå som 2017, dvs. **kr 1 mill.**

Ungt Entreprenørskap (UE)

Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommune har hatt felles samarbeidsavtale med Ungt Entreprenørskap Trøndelag i flere år, og høsten 2017 ble det utarbeidet et nytt forslag til samarbeidsavtale mellom foreningen og Trøndelag fylkeskommune. I forslaget til ny samarbeidsavtale er forventningene til UE Trøndelags aktivitet i de videregående skolene spisset, og når fylkeskommunene nå er slått sammen, vil det også forenkle det administrative arbeidet knyttet til finansiering og rapportering i Ungt Entreprenørskap Trøndelag. På denne bakgrunn gis det en bevilgning for 2018 på kr 1,6 mill., fordelt med **kr 700 000** fra de regionale utviklingsmidlene, og kr 900 000 kr fra utdanningsavdelingens budsjett. Budsjettdelingen er en videreføring av tidligere praksis fra NTFK, mens det i STFK har blitt belastet utdanningsavdelingen i sin helhet.

FME (Forskningssentre for miljøvennlig energi)

Trøndelag fylkeskommune er partner i 4 FMEer, dette er store sentre som har 8 års ramme og som finansieres av forskningsrådet. Deltakelsen gir viktige bidrag til fylkeskommunens egne aktiviteter og lar oss koble det regionale næringslivet opp mot forskningsmiljøene. Et

eksempel er involveringen av ZEB (Zero Emmission Building) senteret i forbindelse med utbyggingen av Heimdal VGS. Bevilgningen vil dekke fylkeskommunens partnerbidrag vedr. deltakelsen i disse FMEene. Det settes av **kr 350 000,-** til formålet i 2018.

Traineesatsingene i Trøndelag

I 2017 har fylkesrådmannen hatt møte med de fire regionale traineeordningene i Trøndelag. Bakgrunnen for møtet var at Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommune har hatt ulik tilnærming til finansiering av de regionale ordningene, og fylkessammenslåingen medførte et behov for å se alle ordningene under ett. De fire regionale traineeordningene i Trøndelag er:

- Intro Trainee; som blir driftet av en egen medlemsorganisasjon
- Trainee Namdal; som blir driftet av Namdalshagen
- Fjelltrainee; som blir driftet av Rørosregionen næringshage
- Kysttrainee; som blir driftet av Trøndersk Kystkompetanse

Proessen med å utarbeide en ny strategi for innovasjon og verdiskaping for Trøndelag, viste at trøndersk næringsliv er svært opptatt av at det legges til rette for god tilgang på kompetanse. Traineeordningene er innrettet mot nyutdannede kandidater med høyere utdanning; og er et virkemiddel som har vist seg å fungere bra for å rekruttere denne kompetansen til områder som ellers har utfordringer med rekruttering. Fylkesrådmannen ønsker derfor å støtte opp om de regionale traineeordningene også fremover, og foreslår at det settes av **kr 1,5 mill.** til disse ordningene for 2018.

Film Invest 3 (filmfond)

Fylkeskommunene har lagt til rette for og støttet audiovisuell produksjon i regionen gjennom årlige bevilgninger til Filminvest 3 AS, som er regionens filmfond. Gjennom dette har man bidratt til finansiering av spillefilmer, større dokumentarer, tv-serier og spill-produksjoner. Bevilgningen 2018 er på kr 2,54 mill. til Filminvest 3 AS og foreslås delt mellom kultur- og næringsområdet. Det settes av **kr 1,27 mill.** til formålet fra de regionale utviklingsmidlene i 2018.

4.2. Satsinger der fylkeskommunen er hovedansvarlig

EUs Interreg-program

Gjeldende interregprogram går fra 2014-2020. Fylkeskommunen har positive erfaringer med samarbeidet Trøndelag-Jämtland og deltar aktivt som sekretariat og forvaltende organisasjon i Interreg V-A, Sverige-Norge-programmet. Den sørsamiske interregsatsingen er lagt til Interreg V-A Nord-programmet i delområde Sapmi. Interregprogrammet er et betydelig interregionalt utviklingsverktøy og samarbeidet på tvers av fylkes- og landegrensar gir tilgang til ekstra virkemidler i utviklingsarbeidet.

Interreg Sverige-Norge er et flerårig EU-program som varer ut 2020. Den statlige finansieringen av Interreg Sverige-Norge programmet er redusert med kr 1,32 mill. til **kr 8,88 mill.** for 2018. Dette beløpet utgjør fylkeskommunens avsetning for 2018. I tillegg kan det være aktuelt å vurdere medfinansiering av enkeltprosjekt med bruk av virkemidler fra Handlingsprogrammet.

DistriktForsk

DistriktForsk i Trøndelag er fylkeskommunens oppfølging av Forskningsrådets regionale satsing (FORREGION). Mobiliseringsprosjektet skal bidra til forskningsbasert innovasjon og verdiskaping i trøndersk næringsliv. Prosjektet har som mål å mobilisere flere distriktsbedrifter til å ta forskning i bruk i sitt innovasjonsarbeid, øke kvaliteten på forskningsprosjektene og til å utnytte kompetansen som finnes ved våre forsknings- og

utdanningsinstitusjoner. Målgruppen for ordningen er bedrifter med liten eller ingen FoU-erfaring som kan dra nytte av et tettere samarbeid med studenter og/eller forskere. Det legges opp til samordning mellom DistriktForsk og satsingene gjennom Regionalt Forskningsfond Midt-Norge, bl.a. gjennom felles sekretariatsmedlemmer. DistriktForsk er samfinansiert mellom Norges Forskningsråd (kr 5,1 mill.) og fylkeskommunen (kr 2,9 mill.) som gir et årlig budsjett på **kr 8 mill.**

Ungdomsfond

Ungdomsfond i Trøndelag var behandlet i fellesnemda, sak 14/17; Tilskuddsordninger for kulturområdet i Trøndelag fylkeskommune. Ungdommens fylkesutvalg har myndighet til å behandle søknadene og lage forslag til tildeling av midlene i ungdomsfondet for Trøndelag. Tildelingene vedtas i Hovedutvalg Næring. Hovedmålet for ordningen er entreprenørskap, økt kompetanse og læring. Ungdommer som får mulighet til å gjennomføre sine prosjekter vil øke sin kompetanse på mange områder. Ungdommer som får behandle søknadene til ungdomsfondet vil øke sin kunnskap om forvaltning av tilskuddsmidler og vurdering av søknader.

I Nord-Trøndelag har ordningen årlig ligget på kr 300 – 450 000 mens den i Sør-Trøndelag de siste årene har vært på kr 300 000. Fylkeskommunen har vedtatt at ordningen skal opprettholdes og det avsettes **kr 600 000** for 2018.

RK-midler til landbruket

Se nærmere omtale av satsingen under kap. 3.3. Rammen for 2018 er fastsatt til **kr 2 198 000.**

Marint utviklingsfond

I henhold til fondets vedtekter er årlig beløpsgrense for belastning av fondet **kr 7 mill.** Fondets formål er «å fremme utviklingen i marin sektor etter de til enhver tid gjeldende marine strategiene for fylkeskommunen».

Handlingsprogram for innovasjon og verdiskaping – prioriterte tiltak

Det vurderes som hensiktsmessig å avsette indikative rammer for oppfølging av strategien og tilhørende handlingsprogram. Dette er fylkeskommunens bidrag til å realisere tiltakene i handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet er 2-årig og det er knyttet en del usikkerhet til hvilke økonomiske rammer som bør foreslås for det enkelte satsingsområde i 2018. I tabellen nedenfor er det tatt utgangspunkt i en %-vis fordeling av beløpet kr 50,391 mill. på de enkelte satsingsområdene. Fordelingen baserer seg i stor grad på skjønn, men det er også sett på tidligere bevilgninger innen de enkelte områder og forventninger til ny aktivitet i form av bl.a. større programsatsinger og nye søknader.

Det legges opp til en gjennomgang av budsjettfordelingen tidlig høst 2018.

For nærmere beskrivelse av innsatsområdene og de ulike tiltak som foreslås gjennomført, vises det til *Handlingsprogram 2018-2019 for strategien Et verdiskapende Trøndelag (se Planer og strategier - Trøndelag fylkeskommune)*

Innsatsområde	Indikativ øk. ramme 2018
Bioøkonomi (jordbruk, skogbruk, reindrift, havbruk/fiskeri)	15 000 000
Sirkulærøkonomi	7 500 000
Havrommet	7 500 000
Smarte samfunn	7 500 000
Opplevelsesnæringer	7 500 000
Øvrige prioriteringer*	5 391 000
SUM	50 391 000

*Prioriterte tiltak som ikke hører direkte inn under innsatsområdene, f.eks. bransjeoverskridende prosjekt, geografiske satsinger eller lignende)

4.3. Regionale utviklingsmidler som forvaltes av andre

Det er en balanse mellom hvor stor andel virkemidler som bør forvaltes av andre aktører, og hvor stor andel fylkeskommunen bør forvalte selv. For å kunne ivareta sin regionale rolle er det nødvendig at fylkeskommunen har tilstrekkelig handlingsrom og slagkraftige virkemidler på fylkesnivå som kan virke på tvers av bransjer og kommunegrenser. Dette er viktig for å støtte opp om større ressurskrevende satsinger og for å kunne og løse omstillingsbehov som oppstår i deler av næringslivet. På denne bakgrunn ønsker fylkeskommunen å begrense delegasjon av forvaltningsmyndighet til å gjelde Innovasjon Norge, regionene/kommunene og de satsinger som er omtalt.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge eies av Nærings- og fiskeridepartementet og fylkeskommunene. Innovasjon Norge Trøndelag er det redskap fylkeskommunen benytter i det bedriftsrettede arbeidet. Innovasjon Norge Trøndelag skal bidra til å oppfylle mål og strategier i Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag.

I tråd med de næringspolitiske utfordringene og egne målsettinger vil Innovasjon Norge arbeide med gründere, utvikling av vekstkraftige bedrifter og innovative næringsmiljøer. Innovasjon Norge vil få et særlig ansvar for å rette innsatsen mot prioriterte innsatsområder i Strategi for innovasjon og verdiskaping og tilhørende Handlingsprogram.

Et viktig arbeidsområde er oppfølging av fylkets omstillingsområder, der Innovasjon Norge har rollen som nasjonalt kompetansesenter (se også avsnittet om omstilling under). Øvrige føringer for overføringen formidles i fylkeskommunens årlige tildelingsbrev. For 2018 tildeler TFK kr **55 mill.** til Innovasjon Norge Trøndelag.

Regionale fond til kommunene

Fylkeskommunen vil delegere utviklingsmidler til kommunene i form av regionale fond for 2018. Nivået på regionale utviklingsmidler påvirker fylkeskommunens mulighet til å gjøre

dette, og KMD har redusert overføringen av slike midler til fylkeskommunen vesentlig for 2018. Fellesnemnda vedtok på sitt møte 15.06.2017 under behandling av *Økonomiplan - utfordringsdokument* bl.a. flg.: «Nedtrekk av regionale utviklingsmidler fra nasjonalt hold har ført til mindre penger til regional utvikling. Dette reduserer mulighetene for å tilføre kommunale næringsfond midler til lokale utviklingstiltak». Fylkestinget foretok imidlertid en ekstra bevilgning til regional næringsutvikling i sitt møte i desember 2017 (FT 61/17), og det bør derfor være rom for å kunne prioritere fondsmidler i 2018.

Kommunene oppfordres til å samarbeide om regionale fond og det foreslås derfor at det ikke bevilges fond til enkeltkommuner for 2018. Den økonomiske rammen til næringsfond er kraftig redusert, og med så lave beløp pr. kommune (47 kommuner) er det vanskelig å forsvare en slik fordeling ut fra optimal ressursbruk av de regionale utviklingsmidlene. Flere kommuner har for øvrig uttalt at antall henvendelser fra nyetablerere er få, og dette understøttes også av Innovasjon Norges uttalelser om en stor nedgang i antall søkere til etableringsstipend i hele Trøndelag. Unntaket er Trondheim, der mange ønsker å etablere teknologibedrifter. I Trøndelag ga ingen avslag på søknader om etableringsstipend i 2017.

Det er viktig med et regionalt perspektiv ut over kommunegrensene i utviklingsarbeidet for å legge til rette for mer innovasjon og verdiskaping. Dette bidrar til økt samarbeid og til mer helhetlig regional næringsutvikling. Regionalt samarbeid styrker også kompetanse og kapasitet i forvaltningen av fondene og en bedre ressursutnyttelse. I de regionene som har egne Strategiske næringsplaner, vil fondene være et viktig verktøy for å bidra til gjennomføring av regionale næringsstiltak. Regionene kan også øremerke deler av fondet til å behandle søknader fra lokale nyetablerere eller eksisterende bedrifter. En slik ordning kan være hensiktsmessig for å avlaste Innovasjon Norge og fylkeskommunen i behandlingen av mindre/lokale prosjekter. Dette kan fastsettes gjennom retningslinjene for det enkelte fond. Dette må utarbeides i tråd med KMDs retningslinjer og de føringer fylkeskommunen gir for bruken av midlene.

Det avsettes **kr 9,4 mill.** til regionale fond til kommunene for 2018. Trøndelag har 47 kommuner og det legges til grunn en ramme på kr 200 000 pr. kommune. Dette fordeles regionvis. Noen regionale samarbeidskonstellasjoner er klare, der vil fylkeskommunen forholde seg direkte til disse. Der det ikke er etablerte regionsamarbeid vil fylkeskommunen utfordre kommunene på hvem som ønsker å samarbeide. Regionene vil også bli utfordret på muligheten for å styrke fondene ved å legge inn egne midler.

Omstilling

Ved ekstraordinære utfordringer ved nedleggelse av næringsvirksomhet i en kommune, kan det søkes omstillingsstatus. Når en kommune får slik status, har kommunen, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og staten et langsiktig oppfølgingsansvar. I Trøndelag er det p.t. Lierne og Indre Fosen kommune som har slik status.

Lierne kommune fikk omstillingsstatus i 2015 etter at produksjonen ved Lierne bakeri ble flytta til Stranda på Sunnmøre. I revidert statsbudsjett 2015 gikk staten inn med en bevilgning på kr 30 mill., forutsatt tilsvarende finansiering lokalt/regionalt. Omstillingsarbeidet går etter planen og fylkeskommunen og Innovasjon Norge følger opp arbeidet tett gjennom sin observatørrolle i omstillingsstyret. Prosjektet er fullfinansiert gjennom de midlene som allerede er bevilget fra departement, fylkeskommune og kommune, men de årlige avsetningene til prosjektet utløses gjennom årlige handlingsplaner og årsbudsjett. Det avsettes **kr 8,5 mill.** (6+2,5) til omstillingsprosjektet i Lierne for 2018.

Indre Fosen kommune (tidl. Rissa og Leksvik) opplevde en akutt krise høsten 2015 med konkurs i Nor Yards Fosen AS (skipsverft) samtidig som det var klart at virksomheten ved

Hysnes Helsefort skulle nedlegges. Dette var bakgrunnen for at det i 2016 ble bevilget ekstraordinære omstillingsmidler til kommunen. I løpet av 2016 ble det utarbeidet søknad om å få omstillingsstatus for perioden 2017-2022 og denne ble innvilget. Kommunal- og moderniseringsdepartementet bevilger midler gjennom årlig budsjettildeling og ikke som en engangsbevilgning slik det ble gjort i Lierne. KMD bevilget 3 mill. kr. i 2017 og det samme for 2018. Midlene inngår i de regionale utviklingsmidlene som tildeles fylkeskommunen og det er forutsatt at fylkeskommunen i tillegg bevilger 1,5 mill. kr. av de øvrige utviklingsmidlene. Dette er i henhold til finansieringsplanen for omstillingsperioden og det avsettes derfor totalt **4,5 mill.kr** til omstillingsprosjektet i Indre Fosen for 2018.

5. FYLKESKOMMUNENS TILSKUDDSORDNING FOR REGIONAL UTVIKLING

- RETNINGSLINJER

5.1. Grunnlaget for Trøndelag fylkeskommunes forvaltning av regionale utviklingsmidler gjennom denne tilskuddsordningen er føringer som gis i Regional planstrategi, Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag; *Et verdiskapende Trøndelag* og tilhørende handlingsprogram, evt. bransjeretta planer/strategier og andre føringer som politiske vedtak gir. Her omtales retningslinjene for ordningen.

Tilskuddsordningen gis med hjemmel i Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler.

5.2. Formålet med ordningen er å bidra til å nå hovedmålet i Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag: *Økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurransevne i Trøndelag.*

I tillegg skal ordningen bidra til å nå hovedmålene for KMDs distrikts- og regionalpolitikk: 1) *Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distrikta* og 2) *Omstillingsdyktige regioner.*

5.3. Utviklingsmidlene skal brukes til tiltak for å fremme utvikling i hele fylket, med hovedvekt på tiltak innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

5.4. Virkemidlene som er tildelt fra KMD skal forvaltes i tråd med regelverket for økonomistyring i staten, gjeldende retningslinjer og statsstøttereguleringen innenfor EØS-avtalen. Fylkeskommunens egne utviklingsmidler skal i hovedsak følge samme forvaltningspraksis, men kan i utgangspunktet brukes noe friere enn midlene fra KMD (eks. i forhold til geografi og varighet). EØS-reguleringen må uansett følges.

5.5. Fylkesrådmannen er delegert myndighet til å bevilge inntil kr 300 000,- til utviklingsprosjekter/-tiltak. Søknader over denne rammen og saker av prinsipiell/stor politisk betydning behandles av Hovedutvalg for næring.

5.6. Prosjekter/tiltak som støttes skal inneholde oppgaver/aktiviteter som er begrenset i tid, som har fokus på oppstart, initiering, utprøving, fornyelse, samarbeid og videreutvikling. Prosjektets oppgaver skal komme i tillegg til ordinær drift, ha organisering, kostnader og finansiering som er direkte relatert til prosjektets formål og prosjektet må lede fram til et bestemt resultat. Kvalitet og gjennomføringsevne vil bli vektlagt.

5.7. Fylkeskommunens regionale utviklingsmidler skal som hovedregel ikke utgjøre mer enn 50% av finansieringen i enkeltprosjekter.

5.8. Samfinansiering fra ulike fylkeskommunale kilder bør unngås.

5.9. Fylkeskommunens regionale rolle som samfunnsutvikler innebærer at tiltakene som støttes skal ha en regional effekt, dvs. effekt ut over en kommune. Prosjekter som innvilges støtte skal normalt inkludere aktører ut over en kommune.

5.10. Tilskuddet skal ha en utløsende effekt for gjennomføring av prosjektet. Samtidig er det viktig at fylkeskommunens bidrag utløser midler fra andre aktører.

5.11. Fylkeskommunen vil beholde et tilstrekkelig handlingsrom når det gjelder regionale utviklingsmidler, og ønsker derfor ikke at en stor del av midlene skal bindes opp i mangeårig støtte til enkeltprosjekter. En grundig vurdering av tiltakenes utviklingsverdi er nødvendig dersom tiltak skal finansieres med regionale utviklingsmidler etter en periode på 3 år. Det kan normalt ikke gis støtte til enkeltprosjekter i mer enn 5 år.

5.12. Som hovedregel gis det ikke tilskudd til konferanser, bokprosjekter, enkeltstående filmprosjekter, vassverk, fysisk infrastruktur, sponning, eksamensoppgaver/-prosjekter eller lignende tiltak.

5.13. Tilskudd kan ikke gis til drift av organisasjoner, eller til drift av – eller investeringer i – statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver utført av fylkeskommunen, kommunen eller andre. Tilskuddet kan ikke gis til investerings- og utviklingsprosjekter i enkeltbedrifter eller til etablerere.

5.14. Søknad om tilskudd fremmes gjennom www.regionalforvaltning.no

5.15. Klagebehandling. Vedtak om tildeling av tilskudd fra fylkeskommunens regionale utviklingsmidler anses som enkeltvedtak og kan påklages iht. Forvaltningslovens bestemmelser. Klageinstans er fylkeskommunens klagenemnd.

6. MÅL- OG RESULTATSTYRING

Det skal utarbeides et MRS-system for de regionale utviklingsmidlene som tar utgangspunkt i målene i Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag.

Nedenfor skisseres en modell som kan være aktuell å videreutvikle. Systemet er 4-delt:

1. Aktivitetsmåling basert på data innrapportert fra enkeltprosjekt. Dette hentes fra saks- og rapporteringssystemet regionforvaltning.no der søkere må legge inn resultater av gjennomført prosjekt før utbetaling finner sted. Dette er også grunnlaget for rapportering til Kommunal- og moderniseringsdepartementet
2. Resultatmåling sett i sammenheng med målene i Strategi for innovasjon og verdiskaping. Dette er utfordrende å måle, men det tas sikte på å utvikle et måleopplegg med et sett indikatorer som samlet kan beskrive status og utvikling i verdiskaping, konkurranseevne og innovasjon i Trøndelag.
3. Årlig statusrapport for tiltak som er beskrevet i Handlingsprogrammet.
4. Eksterne evalueringer etter behov. Det kan være aktuelt å f.eks. evaluere deler av fylkeskommunens utviklingsinnsats.

På neste side finnes en foreløpig beskrivelse vedr. pkt. 2 Resultatmåling.

Det gjøres oppmerksom på at dette er et system som skal utvikles videre, og det er flere indikatorer som må vurderes for å kunne måle og evaluere om utviklingen går i riktig retning.

Hovedmål:

Økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurranseevne i Trøndelag

Gjennomgående mål og strategier:

Gjennomgående mål	Gjennomgående strategier
I 2021 skal Trøndelag: ha et effektivt innovasjonssystem ha flere tverrsektorielle samarbeid og koblinger være en region der forskning, kompetanse og teknologi er drivkrefter for økt verdiskaping i arbeids- og næringsliv ha god utviklingskapasitet og utviklingskompetanse i arbeids- og næringslivet bruke offentlige innkjøp aktivt for å fremme utvikling av nye og innovative produkter og tjenester ha et sterkere internasjonalt konkurransedyktig arbeids- og næringsliv	Da må vi i Trøndelag: Videreutvikle og samordne innovasjonssystemet med avklarte roller Videreutvikle og harmonisere våre regionale partnerskap og arenaer styrke samarbeidet innenfor, mellom og på tvers av virksomheter, verdikjeder, klynger og FoU-miljø jobbe for tilpassede og forutsigbare virkemidler som stimulerer til næringsutvikling Videreføre mobiliseringsarbeidet rettet mot virksomheter, arbeids- og næringsliv Øke næringslivets bestillerkompetanse av forskning, kompetanse og teknologi legge til rette for regionen som testarena og bidra til etablering av ulike laboratorier aktivisere offentlig sektor som innovasjonsdriver gjennom sine innkjøp gjøre næringslivet bedre rustet til konkurranse om leveranser til offentlig sektor aktivt delta i internasjonale programmer og benytte Innovasjon Norges uteapparat utvikle og styrke verdikjedene

Gjennomgående mål og strategier er vurdert som viktig uavhengig av tema, bransje eller område, og har gyldighet for alle satsingsområdene i strategien. Det er derfor tatt utgangspunkt i disse for å se på den overordnede utviklingen, men indikatorsettet gir ikke noe komplett bilde av utviklingen for verdiskapingen i Trøndelag.

Det er valgt et begrenset antall med de viktigste indikatorene som er tilgjengelige og som kan hentes fra offisielle kilder. Det er vanskelig å finne direkte avtrykk fra fylkeskommunens innsats i indikatorene, fordi det er så mange andre forhold som påvirker hvordan det går med verdiskapingen i fylket vårt. Det er likevel viktig å følge disse indikatorene over tid, fordi de gir en oversikt og en temperaturmåling over tilstanden for næringslivet i Trøndelag.

Når man skal evaluere effekten av ulike tiltak og satsninger, så er indikatorene og vurderingene av dem et viktig bakteppe. Følgende indikatorer og målemetode kan være et utgangspunkt:

Mål: Høy sysselsetting

Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Antall sysselsatte:					SSB Tabell: 07984
Antall sysselsatte i privat sektor:					SSB Tabell: 07979
Sysselsettingsgrad:					SSB Tabell: 06445

Mål: Økt kompetansenivå

Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Høyere utdanning blant befolkningen					SSB Tabell: 09429
Høyere utdanning blant sysselsatte					SSB Tabell: 11615

Mål: Økt eksport

Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Vareeksport (mill. kr)					SSB Tabell: 10482

Mål: Økt antall nyetableringer

Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Antall foretak					SSB Tabell: 07195
Antall nyetableringer					SSB Tabell: 06104
Nyetableringer som overlever 5 år					SSB Tabell: 10219

Mål: Økt FoU

Indikator	Verdi	År	Endring 2 år	Endring 4 år	Kilde
FoU utgifter totalt (mill kr)					NIFU
FoU utgifter i næringslivet (mill kr)					NIFU

Mål: Økt verdiskapning					
Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Bruttonytt i basisverdi (mill kr)					SSB Tabell: 09390

Mål: Styrke Trøndelags posisjon nasjonalt					
Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Andel av sysselsatte i Norge					SSB Tabell: 07984
Andel av FoU-utgifter i Norge					NIFU
Andel av verdiskapning i Norge					SSB Tabell: 09390
Andel av vareeksport fra fastlands-Norge					SSB Tabell: 10482

Mål: Lønnsomhet					
Indikator	Verdi	År	Endring 1 år	Endring 3 år	Kilde
Omsetning (mill. kr)					Brreg
Driftsmargin (%)					Brreg
Andel med negativt driftsresultat					Brreg
Antall konkurser og tvangsavviklinger					SSB tabell: 08076
Egenkapitalandel					Brreg

Det vil følge skriftlige vurderinger til tabellene der det sammenlignes over geografi mot landet, andre landsdeler og mellom regioner i Trøndelag der det er tilgjengelig. For noen indikatorer kan det være aktuelt å se på utvikling i et lengre tidsperspektiv enn 3 år. Der det er tilgjengelig data vil det bli sett nærmere på indikatorene fordelt på bransjer og næring. I vurderingene vil også bransjekunnskap og lokalkunnskap bli benyttet for å påpeke bakenforliggende faktorer som er viktige i forståelsen av tallene.